

Dublina morska mnogo nadilazi dubljinu rieka i visinu najviših gorah. Učenjaci su najnovijim iztraživanjem dokazali, da ova iznosi u atlantskom moru 7305 hvati. Ovo je dakle veća dubljina nego li visina najveće gore na svijetu²⁾. Ova se dubljina samo umjetnim spravama daje mjeriti. More je domovina mnogobrojnih i vrlo raznovrstnih životinja i bilina. Tu ima ribah svake vrsti, stranom korisnih stranom škodljivih, dapače i životu pogibeljnih. Jestive školjke i ostrige, dragocjene cisernice i plemeniti korali tvore u moru čitave pećine; a bezbrojna množina naljevnjaka³⁾ uzrokom je svjetlocajnu mora u tamnoj noći.

Jednom prigodom rekosmo, da se morska voda odlikuje slanim ukusom, jer ima u 100 funti ovakove vode do 2½ funte jestive soli. Morska je voda stoga razloga mnogo gušća (težja) od kopnene vode, a to čini, da more nosi veće tovare nego li rieka. Prodje li brod s mora na rieku, odmah dublje zarone i obratno. Voda je morska sad više sad manje slana; to bo zavisi o toplini i podneblju. U vrucem je podneblju najviše slano, jer se tuj jače izparuje. Uz obale pako, s kojih se izlijevaju velike rieke, jest more najmanje slano.

Pučki Prijatelj.

Različite viesti.

* **Imenovanja.** Nj. Velič. imenovalo je g. Viteza Andriju Winklera ovdješnjega c. k. Savjetnika, poslanika zemaljskog goričkog sabora i carev. vieća, dvorskim savjetnikom kod ovoga namjestništva. Nadamo se, da će ovo imenovanje razveseliti svakoga, koji poznaje riedke sposobnosti ovoga muža, kao takodjer da će se njegovom skrbi i nam Hrvatom u Istri ravnije pravica dieliti. Isto tako naš dobri domorodac Hiacint Dr. Petris, rodom iz Vrbnika, postade c. k. kapetanom na Voloskom.

* **Tršćanska Slavenska Čitaonica** držala je dne 19 pr. mj. koncert za bjegunce iz Bosne i iz Hercegovine. Pohodilo je zabavu mnogo družtvenikah i sabrala se liepa svota novacah, živila slozna bratju!

* **Hercegovacki ustanak** dobiva sve to veću podporu. Parizki međunarodni odbor poslao je onomadne na Cetinje 7,000 sandukah (skrinjah) svakovrstnih potrebitinah, kanoti odieće, kruha, pokrivačah, posteljah i sličnih stvari. — Isto tako došao je prošlih danah u Crnogoru jedan odaslaničnik na ime predsjednika Unije Amerikanske Granta, da ponudi ustašam na poček topovah i drugog oružja za napriedak rata jugoslavenske neodvisnosti. — Što više francuzki kapetan Barbieux razposlao je u ime oslobodjenja potlačenih Jugoslavenah poziv za ustanovljenje međunarodne čete, koja jurve do sada broji 284 Francuzah, 390 Talijanacah, 53 Engleza, 2 Amerikanca, 1 Svedeža, 83 Grka i 22 Niemca. — Svi dobrovoljci imaju se naći na Sutorni na 1 ožujka, u koji dan će sliediti blagoslov zastave i svetčana prisežba.

* **Bjegunel** iz Bosne i Hercegovine, kojih dosle ima na dalmatinskomu zemljišću do 18 hiljada dušah, po predlogu namjestništva Dalmatinskoga, mladim ljetom imat će radje na dalmatinskoj željeznici. Čeka se u ovom poslu odobrenje ministra vanjskih posalah.

* **Pok. Dr. Kljun**, pustio je za ustanovljenje pučke škole u svome rodnome mjestu Zdrenj (u Istri) glavnicu od 26,000 for.

* **Magjari gnuu.** Kao što se izvadja iz službenih izvješćah ugarske vlade, u Magjarskoj se je pučanstvo od god. 1871 do 1873 umanjilo za 269,000 dušah, a i od tada da jih neprestano više umira nego li se radja. Potlačena se pako naša tamošnja bratja Slovaci sve to više množel!

* **Magjarom**, piše „Narodni List“, se svidjelo odciepiti Medjumarje od Hrvatske i na crkvenom polju. Kao što pod kancelarom Mažuranićem izgubi Hrvatska državnu vlast nad Medjumarjem, tako će izgubiti pod banom Mažuranićem i crkvenu. Narod hrvatski je ustrpljiv, „da možeš na njem drva ciepati“. Ali tko u mjesto da udari sjekirou na drvo, zahvati mimo i u meso, — bogme

taj ustrpljivdosti prestaje. Ovaj čin Magjarah upravo zato, jer ga upravo nikakva nužda ne izazivlje, nasjekao je taj put Hrvate baš u srce. Zašto Magjari tako bezobzirno izazivlju opravdanu i skrajnu ogorčenost Hrvatah? Oni misle, da moraju tako raditi u interesu svoje narodnosti. Magjarsko pleme izumire, pa kad i nebi izumiralo, ono se samo iz sebe ne može tako množiti, da bi uz dva ogromna plemena, koja ga okružuju, moglo mnogo vjekovah svoju narodnu osebnost, jezik sačuvati jedino sredstvom magjarizacije. Sa Slovačkom se počimlje. Matica, gimnazije slovačke se zatvaraju, siročad slovačka iza kolere zaostala smješcuje se kod magjarskih obitelji. S Hrvati morati je nastaviti.

* **Prvo vinoslovno družtvo u Spljetu** dalo je svojim dioničarom razdielak od 7%. Iz izvješća, s kojim družtveno ravnateljstvo prikaza razmjeru još saznavamo, da je družtveno vino bilo potvrženo kašniji prelazka polutnika, i doneseno natrag u jadransko more bez ikakve oštele. Družtvo se sprema poslati svoja vina na izložbu Filadelfijsku. Sa svakog obzira zaslužuje da ga imućniji rodoljubi podupru,

* **„Hrvatska“**, kujiževno družtvo hrvatskih djakah, upisanih na visokih gradačkih školah, bi potvrđeno od onoga namjestništva. Presjednikom, nakom duga prepirkanja, bi izabran g. Štanger, medicinar rodom iz Voloskoga, podpresjednikom g. Zlatarović medic. iz Zagreba, bilježnikom g. Sladović medic. iz Senja, a podbilježnikom g. Fleischer tehničar iz Zagreba. Nadati se je, da će družtvo čvrsto koracati napred, te da će iz njega izaći mladići čvrsta karaktera i prava domoljubja, držeći se naprednih i za našu domovinu spasonosnih načelah. Vivat, floreat, et crescat „Hrvatska!“

* **Vlada crnogorska** uzela je na posuda 5,000,000 franakah. Vele, da je knez i još netko dao garanciju.

* **Na uboga će najčudnovatija nesreća!** Jedan radoik u Pošti osliepio je od toga, što mu je s velika zrela, koje je netko preko ceste nosio, odbio sunčani trak u oči. Ubogi čovjek ima ženu i šestero djece. Oblast će izdati naredbu, da zrela, kad se po cesti nose, moraju biti zaštrita. Tako piše „Ung. Lloyd.“

* **Popravlak.** U zadnjem broju našega Lista na zadnjoj stranu u zadnjem početkom redku u drugoj vrsti čitaj svuda: 1 cm, na mjesto 1 dm.

* **Kroz ovih 15 danah** bila su u Trstu tri falimenta: *Carlo Rovere*, mienac novacah, sa f. 56,000 pasivnosti; *C. ved. di E. Ulrich & Comp.*, trhovac u stakln, sa 40,000 i *Francesco Guerrera*, trgovac u proizvodih siciljanskih sa 60000. Da su ove dvie zadnje kuće obustavile plaćanja, krio je punomoćnik kuće Ulrich, koji je i sinovac udovice vlastnice. On da je pravio lažne mjonice i prodavao ih je Guerreri, a i druge je spletke činio, tako da je jako ošteti obadvojicu. Sud je izdao nalog, da se uhvati, ali ga još nisu našli.

Pregled tršćanskoga tržišta.

U Trstu, 31. Decembra 1875.

U Žitu malo poslovalah. *Senica* odeska f. 730—750, galačka f. 7.25—7.40, azovska f. 7.60—7.70, madjarska f. 6.90—7.25, talijanska f. 7—7.25, za 116 ₰. — *Kulcuruz* bosansko-madjarski stari f. 4.30, novi f. 3.90—4 za 116 ₰ — *Raž* dunavska fi 4.50 za 108 ₰. — *Zob* istočna f. 3.20—3.30, bosansko-hrvatska f. 3.30, za 64 ₰. — *Ječam* madjarski za krmu f. 4.25, od ₰ 95: f. 4.70 za 100 ₰.

I u Kafi poslovi su bili neznatni po sturim cionama: *lito* od f. 52—61, 100 ₰.

Ulja prodalo se je prilično u nižim vrstama, po sliedećim cionama: Valona f. 26.50; Kandija f.—; Arbanasko f. 25.—; Dalmatinsko f. 26.—; za 107 ₰.

Kože govedje austro-ugarske od 17 do 24 ₰ po f. 75 do 75,00 ₰; govedje dalmatinske i bosanske og ₰ 9 do 12 f. 62—67,00 ₰.

Bakalar do f. 17 do 20,00 ₰.

Današnjemu broju je dodan kao prilog poziv na predplatu „Vienca“.

Ték Novacah polag Borse u Trstu

od 16—31 Decembra 1875.

NOVCI	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	—	—
Carški dukati (ceklini)	5.32½	5.31½	5.32	—	5.33	5.34	5.34	5.33	5.31	—	—	5.30	5.28½	5.29	—	—
Napoleoni	9.00	9.07½	9.09½	—	9.10½	9.12	9.10½	9.09	9.08	—	—	9.07	9.05½	9.06½	—	—
Liro Inglesko	11.30	11.38	11.30	—	11.30	11.40	11.39	11.30	11.37	—	—	—	—	—	—	—
Brobzo prid (aggio)	105.35	105.25	105.25	—	105.15	105.25	105.35	105.35	105.25	—	—	105.75	105.10	104.85	—	—

Naša Sloga izlazi svaki i 16 dan mjeseca i stoji s poštarinom za cijelu godinu 2 for. a za kmeta 1 for.; razmjerno za pol god. 1 f. a za kmeta 50 novč. Izvan carovino više poštarina. Pojedini broj stoji 6 novč.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politični list.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari.“ *Nur. Post.*

Oglasi se primaju po navodnoj cieni. Pisma neka se šalju platjone poštarine.

Nepodpisani se dopisi neupotrebljavaju. Dopisi se ne vraćaju. Uredništvo i Odpravništvo nalaze se Via S. Francesco N.º 4, piano I.

Godina VII.

U Trstu 16. Januara 1876.

Broj 2.

Pogled po svietu.

U Trstu 15. siječnja 1875.

Ništa nova. Carevinsko se vijeće po božićnih blagdanih opet sastalo, te vijeća po staroj navadi, ugadjajuć sebi i svojem ministarstvu. Ali s druge strane sad ministarstvo ima pune ruke posla s Ugarskom, koja hoće na svaki način, da ima svoju narodnu Banku tom pogodbom, da budemo i mi u ovoj polovini Carevine priseljeni, primati u jezine papirnjače ili bankonote. Ugarska hoće, da nas povuče u svoj novčani metež, ali naši ministri da su čvrsto obećali carevinskomu vijeću, da se neće upustiti u tu trgovinu. To bi bila dakako njihova dužnost, ali stopram poslje hoćemo viditi, što i koliko može centralistično austrijsko ministarstvo. Mi mislimo, da bi trebalo naprama Magjarom razviti svu silu, narodnu i novčanu, ove polovine carstva, da vide, ako i jesmo mi tobože braća, da nam nisu kese sestre. Još i ta bi se htjela, da mi kao ozbiljni ljudi tačemo i štedimo, a Magjari da dangube i troše, pa da mi njihove papire primamo za gotove novce!

U Njemačkoj se mauje državnice tope sve to dublje u Bismarkovoj centralizaciji. Sad će da povuče na Prusku i sve njemačko željeznice. Ima znakovah, iz kojih se vidi, da bi se rada pomiriti s Papom, jer nemože svladati crkve, kako je mislio. U Franceskoj se sad sve stranke pripravljuju novim izborom. Stopram poslje tih izborah ćemo viditi, hoće li Franceska moći i htjeti zauzeti u Europi opet svoje staro mjesto. Na predlog Andrassyevih polakšica za Bosnu i Hercegovinu su dakle pristale i zapadne države, pa će dakako morati i sama Tarska, premda se toj sramoti otimlje koliko ikad može. Hoće li pak pristati na nje i Kršćani, to je drugo pitanje, na koje će oni odgovoriti, kad prozelene bosanske gore. Jer se ustaši živo pripravljuju, da stopram na proljetje udare ozbiljno na Turke. U ovo zimsko doba pobiju se s njimi samo tu i tamo, tekar da sviet zna da su živi. Čuje se pod izviestno, da će na proljetje i Crnagora na bojno polje. Što će i kako će Srbija, toga još ni danas nitko pravo ne zna, jer tamo vlada najveći metež. Al se nadamo, da će se dotle i u Srbiji razvedriti, pa da će se već kada tada znati okoristiti svojim položajem i svojim ugledom na Istoku.

Iz bečkoga carevinskoga vijeća.

Doc 16. Decembra prošle godine pretresivao se u carevinskom vijeću proračun Ministarstva trgovine. Tom se je prigodom kod naslova: „Luke i zdravstvene službe“ zastupnik g. Dr. Vitezić potuzio u dugu i kriepku govoru, da je proračunski odbor prevéc izbrisao iz onih svotah, što jih je bila vlada predložila u to ime. Za običajne potrebe je najme vlada predložila svotu od 756,205 for., a odbor da je izbrisao 56,205 for.

Što se tiče svote za izvanredne potrebe, da je visoka vlada stavila u proračun 1,767,800 for. u koju svotu spada i rata od 1,287,000 for. za tršćansku luku, a ostala svota od 480,000 for. da ostaje za nove luke, zdravstvene sgrade itd. u svem Primorju od Grada (na Goričkom) sve do Okliška (Punte) sv. Stjepana u južnoj Dalmaciji. Akoprem iznašaju dohodki u tu svrhu 415,000 f. da je ipak proračunski odbor od gori rečene svote izbrisao svotu od 254,000 for. Vrh toga se je g. Dr. Vitezić tužio, da proračunski odbor nije pravilno (korektno) postupao, kad je od svote, koju je vlada u iznosu od 118,000 for. za Primorje predložila, svotu od 70,000 for. izbrisao, pošto je za Dalmaciju predložio 55,000 for. buduće se u vladinom predlogu nahode samo 43,500 for. a potrebe Dalmacije naprama onim u Primorju da su u indirektnoj proporciji.

Po tom napreduje:

Pod naslovom „Nova Baška“ je predložena ukupna svota od 155,000 for. za gradjenje izvanjskoga lukobrana u prva rata u svoti od 15,000 for. odlučena. Ja sam imao već dva puta čast ovdje dokazati potrebu toga gradjenja. Ja sam bio razložio, da je

to gradjenje na korist ne samo mojih biračah, nego na korist svega brodarstva u jadranskom moru, pošto je kvarunsko more podložno najžestokijim olujam, pa se zato nahodi tamo brodarstvo u velikih pogibeljih; u isto doba se je tamo vele malo učinilo za sjegurnost brodarstva, buduće se onud ne nahodi nikakva luka. Nadalje sam bio razložio, da se tamošnji stanovnici bave najvećim dielom mornarstvom, i da je jedina tamošnja luka tako malena i nesjegurna, da se niti tretji diel brodovah nemože u nju uteci, nego da najveći diel mora skrbiti, da se u drugo luke uteče, a to uzrokuje vlastnikom brodovah mnogo troška. Radi toga da ja za ta svota glasovati.“

Za tim vrnuće preporučuje, da se i za Dalmaciju svote od vlade predložene dovole. Da on dobro znađe, da treba štediti (šparati), ali da je med štednjom i škrtošću velika razlika, jer da škrtost je smrtni grieh, a štednja kriepost koji u privatnom toli u javnom življenju, ali da bi i velika štednja u takvih stvarih više državi škodila, nego li koristila. Najzad kaže načine, kojimi bi se moglo i moralo promicati pomorstvo i tim blagostanje države. Dr. Vitezić dakle predlaže, neka se primi i odobri za nova gradjenja u Primorju mjesto svote od 74,500 for. svota od 198,400 for. a za nova gradjenja u Dalmaciji, mjesto svote od 55,000 for. svota od 144,600 for., i tako da bi ukupna svota iznašala 2,417,800 for. mjesto svote od 2,213,300 for. što jih je proračunski odbor predložio. Kad je došlo do glasovanja, bili su primljeni od većine carevinskoga vijeća predlozi proračunskoga odbora, a ne Vitezićevi za Primorje, niti Klaićevi za Dalmaciju. — (Vi ste livali vodu u rešeto, pa je voda kroz rešeto, al je ipak ostalo mokro. — Slagar.)

Kako možemo snažne (kriepke) i zdrave ljude odgojiti.

(Piše Ivan Nep. Tumić.)

Zdravi i snažni roditelji, osobito snažna i radina (radljiva) mati rodi uvijek zdraviju i snažniju djecu, nego slaba, liena i trula; a ujedno radja sredovječna mati uvijek jačn djecu, nego vrlo mlada ili stara.

Čuvanje matere, dok je trudna (noseća), glavni je uvjet zdravlju i snazi djeteta; nečuvanje zakržljavi i osakati (skrči) ga već u začetku. — Najvećma škodi: čama (ljenčovanje) u zatvorenoj sobi, tiesna, topia i težka odjeća; vrela i razdražljiva jela i pića, a osobito nerad, neprestano zgrčeno sjedenje, nagao hod, trčanje, skakanje, kao i predugo spavanje — osobito u vrućoj sobi, a napokon turobnost i bojazan. Svega toga čuvati se je materi, koja želi da zdravo i jako diete rodi.

Vještom njegovom (skrbbju) izaći će i od slabijoga djeteta snažno, a nevjestom propast će i najnažniji. Prenježno gojenje mnogo više djece upropasti, nego li priprosto.

Prvih danah po rodjenju djeteta najvećma ga čuvaj od nazebe. Jer diete, koje je 9 meseci u vrelj utrobi majke ležalo, nemože prvih danah ni najtanji vjetrić bez povriede svoga zdravlja podnieti. Sila djece stoga nečuvanja propadne.

Kad smo diete za nekoliko danah s one toplote u materinjoj utrobi polagano na običnu sveli (izveli), onda, ako je i zima, to ipak nevalja sobu, u kojoj diete leži, previse grijati, da se tim ona već po sebi jaka u djetetu vatra (oganj, toplina) još većma nerazpali i njom diete neupropasti.

Držimo sobu, u kojoj diete leži čistiju, nego ikoju drugu. Ne trpimo u njoj ni evieća, ni kadjenja, ni pušenja (fumanja) niti ikojega mirisa, nego ju vjetrimo što više možemo; samo nam je diete pri tom skloniti.

Svaka zdrava mati treba i sebe i djeteta radi da ga sama doji. Dojenje je dužnost prirodnom (naravom) naredjena, koje se majka nesmije, bez valjanih razlogah ostresti; tako ga dakako bolestna nesmije dojiti, ako neće, da sebe i diete ubije.

Ako je možno bolestnom majkom rodjeno diete još spasiti, to ga je samo moći dobrom dojkinjom.

Dojkinja mora biti zdrava, mora da je u isto doba rodila s djetinjom materom, mora imati dovoljno i dobroga mlička, treba da je ustrojem tiela i visinom kao i naravju djetinjoj materi što više podobna. Mora biti oko djece vješta, treba da je blage čudi, s djetetom milostiva, a pri tom razumna i prije svega — tielom čista žena. — Šta ga tu treba, da se sve nadje, što se hoće materinjoj zamjeni, pa ju opet neuzimljimo, dok ju nije vješt liečnik izpitao. Pak i onda ima slučajevah, da diete i kod te spada (nazaduje), pa ako nije uzroka na samu djetetu, to nam je dojkinju promjeniti.

Diete valja zadajati, kad je gladno, a to se osjeti (opazi) čim se na prsa metne. Nevaljao je običaj, čim diete vikne, odmah ga nadoditi, a da se i nerazgledimo, što je tomu uzrok. Djetinji je plač molitva, kojim nemoćnik više na pomoć. Na svaku nuždu i potrebu plače; plač je glas javljajući nemilo osjećanje (čućenje), koje mu drago bilo. Zato valja uzrok tražiti: da ga što nekoliche ili netišti, da nije mokr, da mu nije zima ili prevruće itd., te prema tomu valja pomoći, a ne odmah ga predajati. Isto je tako nevaljao običaj iza sna diete buditi i pridajati ga; obćenita je takodjer pogreška, ostavljati ga da zaspi; tomu se nauči, i teško odući, a polagajuć u postelj opet se probudi i razdriema.

Ima i pri dojenju nekih vještina, kao: zgodno držanja djeteta: ako je dojkinja hladna, neka nenosi djeteta k prsima; jer tim diete obično ozebe te se razboli. Ujedno umorena (trudna) neka nezadaja djeteta, nego neka se najprije odmori (opočine); nipošto pako neka ga nedoji, ako je žalostna i razjarena (razjadjena); jer imamo slučajevah gdje je diete odmah mrtvo ostalo.

Kod zdrave matere ili dojkinje ne treba diete do 5 mjeseci nikoje druge hrane, a onda mu treba malo po malo pružati i drugih jelah.

Priučavajmo diete, da pokraj mlička što prije vode pije; jer je to po razhladjivanje one vrele krvi i po čišćenje djeteta veoma probitačno (korisno). Nipošto nedajmo djetetu kave još manje piva (bire) ili vina, što onaj vrel mozak još veoma razpaljuje te mahom djetetu vodu u glavu tjera i grčevi ga ubije.

Kad djetetu zubi izbijati počnu, znak, da je za snažniju (deblju) hranu doraslo, nego što je materino mličko, onda ga valja odbiti (odojiti).

Kad probijaju zubi, mnogo je djeci patiti, tada ih valja više nego obično na čist zrak iznositi i ničim drugim nego mličkom hraniti.

Odbijajući diete nepresjecimo to na jedanput, nego malo po malo.

Silno izparivanje i znojenje (poteenje) ali i prljanje djetinje iziskuje često kupanje (izpiranje); jer se i krv na kožu čisti, te nečistoćom kože na istu druga još veća zla dodju. Zato je kupanje veoma važno po djetinje zdravlje. Kupajmo diete prve godine svaki dan, druge svaki drugi i svake iduće bar u toliko danah jedared, koliko mu je godinah.

Što se toplote kupaće vode tiče, neka je samo prvih danah onoj blizu, na koju je diete u materinjoj utrobi naučeno, a poslie neka je sve to hladnija. Nije kupanje da se diete razpariva, nego samo da se od nečistoće opere. Vrela je voda suviše škodljiva i ubitačna.

San je malomu djetetu jedan od najglavnijih uvjeta života. Držimo djetinju kolevku (zibku) čistu. Polazući ga u istu, stavimo mu glavu malo poviše, nego što ostalo tielo leži.

Kadgod je liepo, iznosimo diete na polje (vanka), na čist slobodan zrak, samo mu oči od jake svjetlosti i glavu od sunca dobro zaklonimo. Diete od 14 danah valja već iznositi, ako je na polju (vani) liepo, nu zimi tek poslie pete nedjelje. Zimi budimo samo na časak na polju, da se diete što većma onoga zdravoga zraka naguta a pri tom nenazebe. Što ga više iznašali budemo, sve će zdravije i snažnije postajati.

Radom (gibanjem) ruka i nogu diete osnaži (ojači), a tim se i grudi i cijelo tielo razvija. Zato je onaj običaj, diete povijati te od živoga djeteta mrtvu lutku (pupicu) načiniti, veoma lud, i po pametnu majku sramotan.* Pustimo ga, neka se po volji rukama i nogama razmahivati može, te neka se radeći s njima razvija, raste i jača.

Nepustimo, da nam diete na ruci sjedi, prije nego li u istinu samo sjediti to glavu izpravno držati može; neđizimo ga silom na noge; nemećimo ga niti u stalak i druge podobne sprave, već počekajmo, dok se samo osovi te malo po malo i pokroči.

Kad je diete na nogu ojačalo i osovilo se, onda mu valja smišljati igre. U igri se tielo razvija, a iza igre diete najsladje jede i spava, tim mu se množi snaga, te se ono još većma razvija. Samo nam se pobrinuti, da se na prostom polju igra; igra u zatvoru ni polak nevriedi za djetinje zdravlje, što igra na slobodnom zraku.

Nepuštajmo ni časa, da diete čami u bezposlici, osim ako boluje, već ga nukajmo na igru i veselje; taj duh veselosti i ži-

*) Zapustite već dakle jednoč taj grad i škodljivi običaj i vi majke istranke.

vahnosti podržavati nam je što je više moguće, jer se tim kriepi tielo i duh djetetji. Neuzkraćujmo djeci veselja i igre, to je raj djetinji.

Nedražimo (nejadimo) niti nevarajmo diete ničim a nedopuščajmo to niti drugim; jer mu se tim veselje kviri. Koju stvar nismo rada djetetu dati, oklonimo ju, da je i nevidi, pa da se neplače za uju, jer to silno djeluje na dušu i tielo djetinje.

Strašiti malo diete to ubija slobodu i srđeanost njegovu; takova je igra po dušu i tielo djetinje vele škodljiva.

Odielo djetinje neka je prostrano, jako, priprosto, a opet takovo, da ga odviše negrije. Tiesna odjeća, osobito spona (zamke) i pojasi, opasne (škodljive) su stvari po djeću i mladež u dobi, kad se najvećma razvijaju. Sa malom dječom paradu praviti sapinjuć jo u tiesna odiela, velika je ludost.

Neučimo djeću na odjeću, koja odviše grije, jer baš ovakova djeća najvećma postradaju, dočim tanko odjevena otvrdnu te ostanu, priviknuv nepogodam vremenim, zdrava. Diete neka je neprestano gole glave; glava u djeteta je od sama sebe suviše vrela, te ju valja od vrućine a ne od zime čuvati. Tako treba da je i gola vrata, razgaljenih prsiu, ruku, nogu, izuzam ljutu zimu. Diete će ti prozebsti, izneseš li ga iz vrele sobe, u kujoj je dulje boravilo, na mraz, osobito na vjetar i kišu, ili napije li se poslie igre studene vode. Od toga valja dječac jako čuvati.

Tko ovako diete čuva, tomu će se riedko razboliti, ako li se razboli, a ono će lakše bolest preboljeti; ali ga baš tada treba najvećma čuvati.

(Sliciti ča.)

Koju važnost ima vapno iliti sadra u poljodielstvu?

Sastavio Nikola Vežić, gospodarski činovnik.

Vapna nećemo nikad u oranici čista naći, nego uvijek spojena u svojih slučajevah, kao što: CaO, CO_2 (vapnenati ugljičitan, CaO , SO_3 (vapnenati sumporan-sadra), CaO_2CO_2 (vapnenati dvovgljčitan), CaO, NO_2 (vapnenati dušičnan).

Kao vapnenati ugljičitan ne koristi bilju ništa, jer je neraztopljiv; ali u ugljičitoj vodi postavši dvogljčitan raztopi se i ovakovoga sada primaju biljke; jer je neobhodno potreban za razvitak bilja i jer je on jedna od glavnih sastojinah bilinskih.

Vapno je i s toga važno za poljodjelca, što pospješuje gnojitu ustrojnih stvari — čipavac (amonijak), koji je gujijenjem organskih (ustrojnih) tvorovah postao uplivom vapna i vlage (vode) pretvara se u NO_3 (dušičnu kiselinu), s kojom se CaO (vapno) oksidi (sluči) i tvori salitru vapnenu, koja svojom gnojnom snagom oranicu veoma oplodjuje.

Dalje je važno vapno i s toga, gdje ima u zemlji humusne kiseline, koja je škodljiva za bilje; ondje ju posuto vapno veže i neda joj, da se dalje razvija, kao što se događa na podvodnih i močvarnih zemljištih.

Nadalje je važno vapno što popravlja fizikalna svojstva tla, čineći pretežka lagljimi i toplimi.

Vapno djeluje na sve gospodarske usieve vrlo dobro, pače čudo pravi — osobito onda, kad prije ovoga u tlu nije bilo vapna dovoljno. Takodjer vapno dobro djeluje na livade, zatim na djeteline i napokon na sočivnjače (n. p. grab, grašak itd.). Kad bi n. p. od ovih jednu biljku spalio, onda bih dobio pepeo, u kome je od polovine samog vapna.* S toga se upravo zove ovo bilje *vapnenasto* i uspjeva dobro samo na onoj oranici, gdje ima dosta vapna.

Na livade, koje su obrasle mahovinom, znameniti učinak (vapno) učini, jer mahovinu izgrize i uništi.

Za oranice upotrebljavaju umni gospodari većinom živo vapno.

U tu svrhu izvaža se vapno na oranice s jeseni u veće ili manje gomile, koje se pokriju zemljom ili pepelom, zatim se s proljeća razbaca, uzore i jakom drljačom (branom) podjednako raznese.

Podobno kao vapno djeluju *ruševine od zida, lapor* i tako dalje.

Koliko treba da se vapni na Hektar (poldrugo jutro i fertalj) polja, to je različno. Potreboća se mienja prama svrsi, zašto se vapnom gnoji i takodjer prama tome kakova je toplina zemlje, izmedju 44—141 hektolitara (na 1600^u ide 10—50 mjerovah vapna).

Vapneno gnojivo valja umjereno upotrebljavati, jer vapno zemlji veliku toplinu daje to jest jako grije; s toga je praktičnije

*) Glasoviti lučbar profesor Dr. Volf pronašao je analizom, da srednja žetva sočiva (12 vag. zruja i toliko onatah) oduzimlje zemljištu sliedeće sastojine:

20.9	pepela (Kaliuma)
1.8	sođika (Natriuma)
17.3	kromika (Silicijuma)
62.8	vapna (Calcijuma)
14.4	fostorne kiseline
0.9	sumporne kiseline.

gnojiti što češće, svake 6—12 godine nego jedanput i to mnogo.

— Dobro je da se upotrebi na izmjenice sa stajskim gnojem.

Tim bi bilo dosta rečeno o djelovanju vapna, a sada prija-telju reći ću ti još nešto o djelovanju sadre.

Sadra sastoji iz CaO, SO₃ (vapnenati sumporan) nz nješto malo vode; — sol, koja se u lučbi zove sumporo-kiselo vapno.

Sadra (gypps) može dobra biti i u onih predjelih, gdje se zemlja neodlikuje s vapiom; a kad se s njom gnoji suha topla zemlja, u kojoj se nalazi mnogo vapna, onda će više biti štete nego li koristi; jer jako posipanje sadre iliti vapna može imati hrdjavih, posljedica na buduću dohodak već poslje više godina. Ovo s toga, što pomoćju sadre iliti vapna zemlja dobije jaku radinost, pa se lahko izerpljuje.

Sadra ima veliku ulogu pri gnoju, naime: prepiči izhlaplji-vanje čipavca (amonijaka — NH₃O), kojega ona upija, tvoreć s njime čipavnati sumporan — a tim više, što i onoga u zraku nalazećeg veže; privadja dakle bilinama dragocieni dušik (N.).

Sadru upotrebljavaju umni gospodari za površno gnojivo krmnih rastlinah, naime: za djeteline, sočiva (n. p. grašak, bob, grah, grahorica, leća, heljda i vučak) i trave.

Kao gnojenje pomoćno, uzima se nežežna sadra. Prije gno-jeanja treba sadru dobro razmrviti, da postane iz nje prašak. Naj-bolje vrijeme za posipanje sadre je u zimi (kad je vlažno), te zbog toga se može onda vrlo uspjehom sadriti, kad je oranica ili livada sniegom pokrivena.

Djetelina se sadri jedanput, u jeseni ili u proljeću; u koncem travnja, odmah kako usiev počimlje napredovati. Na hektar (pol-drugo i fritaj starog jutra) polja iliti livade uzima se 105—175 ct.

Scienu, da sam sa ovim člančićem djelovanje vapna iliti sadre u poljodielstvu svakom onom dovoljno rasjarnio, koji me je u svoju korist razumjeti htio.

FRANINA I JURINA.

Fr. Odkud ti, Jurino?

Ju. Uprav iz Pazina.

Fr. Ča je va Pazinu novoga?

Ju. Kad me pitaš, baš ću ti povedat.

Fr. I ta će bit neka!

Ju. Znaš li ti va Pazinu Drndićevu gostil-

nicu „Al Cavallo“?

Fr. Znam.

Ju. Dakle slušaj. Bilo je (bilo kad bilo),

a mene su srbela va žepu dva kebra, pak ajd lepo k Drndiću, da popijem po litra viva. Poslužnik Šlik mi donese vino, a ja pij i gledaj sad semo, sad tamo. Za jednim drugim stolom je sedelo kakovih 10 do 15 to brkači, to bradaši, to golobrađci: a tako su ti se grohotom smeli i med sobom živo govorili, da je od njih sve bućilo. Ti znaš, da i ja neć malo talijanski raznmem; i baš mi je ta put bilo drago, da raznmem. Moja ni navada poslušat, ča ki govori, al i gluh čuje, kada zvoni zvone. Tako sam ti i ja ta put čul i spazil, da se nenahodim baš med gospodom, nego med nekakovimi prasci, pak...

Fr. Muć — baš pravo svet veli, da već nemoreš ni zinut, a da koga nouvredis!

Ju. Čast komu čast, ali ki se diči prašćim imenom, kako su se dićila ona gospoda, tomu...

Fr. Ča to govoriš?

Ju. To govorim, da su ona gospoda, koliko sam mogal razumet napravila med sobom nekakvo društvo pod negospodskim ime-nom: „La società dei porci“, iliti po našu „Svinjsko društvo“, i da su tomu društvu izabrali za prešidenta nekoga Mlajuha, ki je, kako sam potle čul, mnogo splošan i jako dobrih ust.

Fr. Glej glej, ča ti po svetu človek vidi i čuje! Ma dragi ti, ča si pak čul, zač su to društvo napravili!

Ju. Ma, kako mi je jedan pošteni Talijan rekai, to su storili za to, da se razpoznaju Sarenjaki od Narodnjaki.

Fr. Tako ča su to bili Sarenjaki?

Ju. Da ča — ter drugoga smrada ni va Pazinu.

Fr. A tako j' to!

Imenik družtvenikah

BRATOVŠĆINE HRVATSKIH LJUDI U ISTRI.

Ivan Ladavac u kap. nvč. 30, Herman Venedig prof. u god. prinos 3 f. Iv. Faražić pošt. odpravnik u g. prinos 1 f. u kap. 1 f., Mate Češić kmet u kap. 30 nvč. svi u Pazinu. — Simon Ladavac kmet u kap. 30 nvč., Martin Salar u kap. 30 nvč., Franjo Uječić kmet u kap. 30 nvč., Mikula Križmanić kmet u kap. 30 nvč., svi

u Starom Pazinu. — Skender Zamlić župnik u Boljunu u kap. 1 f. — Petar Pikulić župnik u Vranji u g. prinos 3 f. u kap. 1 f. — Gajdek Toma kanonik 6 f. — Mužina Miho kapelan na Belom f. 1 u kap. i 1 u g. prinos. — Košara Blaž kapelan u Kanfanaru f. 1 u g. prinos. — Flego Petar bisk. kapelan u Trstu f. 4 u kap. i f. 1 u g. prinos. — Franjo Rlažić župnik u Dolenjojvasi u kap. 3 f. — Martin Prenc žup. uprav. u Sušujevici u g. prinos 1 f. — Josip Jelovšek župnik u Pazu u g. prinos 1 f. — Blaž Zvoelber župnik u Golorici u g. prinos 2 f. — Ivan Horvat uprav. žup. u Cerovlju u g. prinos 2 f. — Ivan Mandić pok. Šime u g. prinos 30 nvč. — Stepan Glavić kmet u g. prinos 30 nvč. oba u Boljunu. — Mate Jardas krčmar na Rieci u g. prinos 1 f. — Vinko Dubrović kapel. na Zvonocem u g. prinos 1 f. — Dr. Ivan Banjavčić odvjet. u g. prinos 3 f. — Marko Cesar medicinar u g. prinos 3 f. — Janko Tomić učitelj u g. prinos 1 f. — Janko Hudela trgovac u g. prinos 1.50 f. — Petar Pavlović berzovjavnik u g. prinos 1 f. — Gosp. a Ivana Turković u g. prinos 1 f. — Drag. Tarković u g. prinos 3 f. — Nikola Slavnić trgovac u g. prinos 1 f. — Luka Petrović trgovac u g. prinos 1 f. — Albert Winterhalter knjigo-vodja u g. prinos 2 f. svi u Karlovcu. — Marko Moguš obč. bilj. u g. prinos 1 f. — Slavoljub Gevejs posjed. u g. prinos 1 f. oba u Severinu. — Franjo Kojkić k. tajnik u g. prinos 2 f. — Mile Bošnjak obč. biljež. u g. prinos 1 f. oba u Ogulinu. — Smak Jakov ključar u Pali 1 f. — Juranić Ivan na Dubašnici u g. prinos 1 f. — Vlah Jure postolar u Pali u g. prinos nvč. 30.

Gospodarove bilješke.

Liek od pčelinog uboda.

Odreži komad crna luka, pa ga metni na ono mjesto, gdje te je pčela ubola, ali ponajprije moraš odmah žalac izvaditi.

Predpis da se sieno ne skisne.

Da se vlažno uveženo sieno ne skisne u pojati, najbolje je — veli neki gospodar — posuti ga *crnom solju*. —

Kao što dakle vidiš, samo od tebe visi, da sieno u pojati vlažno uveženo ne skisne.

Kako se oplemenjuju mušmule (nespole)?

Mušmule se mogu ciepiti na mušmule, i mušmule na gunje (tunje), jabuke, kruške itd., ali najbolje na tunje i to na rasciep mjeseca travnja.

Jabuke iz nutra crljene.

Koji gospodar (ili gospodarica) takove hoće dobiti, taj neka ciepi jabuku na crljeni *dud* (*murvu*).

Da dobije gospodarica krupne i dobre krastavee (kukumare).

Glasoviti vrtljar *First* preporučuje ovaj predpis za dobit krupne i dobre krastavee, naime; uzmi, veli, na pol hektolitra vode kišnice (mrtve vode) 17 dekagrama biela vitriola, zatim izstuci 1½ kilograma kostih (bilo kakovih mu drago) u sitan (fin) prah, i napoken uzmi četiri šake ovčijeg gnoja (izmetinah). Ovo se sve u kišnicu haci, i jedno dva dana dobro miešaj, pak s tom swiesom polievaj krastavee, i to uvijek na večer. Kad god vodu grabiš, uvijek ju dodro pomiešaj.

Ovo sredstvo mogu i ja *vriednim gospodaricam* što toplije preporučiti — a tim više, što je vrlo jednostavno.

Pribić mjeseca siečnja 1876.

N. Vezić, *gosp. činovnik*.

Književne viesti.

„Bršljan“ list za djecu, izlaziti će i nadalje u dosadanjem obliku. Prvi svezak III. tečaja izaci će 15. siečnja. Predpala iznosi na čitavu godinu 1 for. 20 novč. Dosadanji tečaji mogu se dobiti po 1 for. Predplata se šalje g. Cezaru Haseku, učitelju kr. preparandije u Zagrebu, kao blagajniku „Narodne škole“. Neka se ovomu lie-pouu listu nigdje nezatvaraju vrata, gdje imade hrvatske mladeži!

Zbirka narodnih pesamah za školsku mladež obojega spola. Ova knjižica izišla je nakladom knjižare braće Jovanovića u Pančevu. Mi preporučamo našim učiteljem, da tu knjižicu šire medju školskom mladeži, jer će se tako ona već za rana upoznati s našim narodnim pjesamstvom, pa će si čitajući narodne pjesme izglatit i usavršit svoj vlastiti govor, a probudit će se u njoj narodnji ponos i ljubav k rodu. Knjižica ta stoji 10 novč.

Tko je rad poznati stanje školah u trojednoj kraljevini, Hrvatskoj, Slavoniji i Dalmaciji, neka si nabavi knjigu Statistika narodnjega školstva, što ju je priredio i izdao u Zagrebu tiskom Drag. Albrechta „Hrvatski pedagoški književni sbor“.

Poziv na predbrojku narodnih primorskih pripoviedakah!

P. N.

Koliku imaju vrijednost narodne pripoviedke i pjesme nije mi treba kazati. To izrekoše učenjaci svjetskoga glasa. — Uvidiv i ja tu vrijednost, a s druge strane ponukan od muževah zauzetih za nauk, odlučih, da sakupim te gradje u našem Primorju — koju nebi čovjek iserpio sav svoj viek. Toliko je ima! Napisah ju nariečjem, koje se govori oko Bakra.

Nakana je moja — pomogne li Bog i narod — tu zbirku na svjetlo iznieti. Pozivam s toga najsmiernije sva p. n. gg. rodoljube, društva i t. d. da mi pomognu, te ta moja nakana ne ostane samo nakanom. — Ne dajte čakavštini propasti, da ne zakopate narodnoga blaga! nego se predbrojite na tu zbirku pripoviedakah, koja će iznositi oko deset tiskanih arakah na osmini, a stojati 60 novč. — Na svakih 10 predbrojenih otisakah dolazi jedan badava.

Predbrojka — predplata — neka se pošalje što prije saku-pitelju.

Senj 4 prosinca 1875.

Fr. Mikuličić-u
u Senj.

Dr. V. Jagić, profesor za slavenske jezike i književnost na berlinskom sveučilištu, izdavat će u društvu dvojice profesora za iste predmete na sveučilištu draždjanskom i lipskom središnji list za slavensku filologiju u širem smislu, u kojem će dolaziti ne jedino strogo jezikoslovne stvari, već i drugo gradivo služeće za tumačenje razvika nariečjah i književnosti raznih slovenskih plemenah. Sadržaj će biti vrlo zanimiv, a ime izdavateljevo jamči, da će biti i djelo izvrstno. Izlaziti će u svezecih od 10 tabakah, koji će stojati 5 markah. Predbrojiti se može za Austriju kod Gerold et Sohn: u Beču.

Matica hrvatska izdala je prevod znamenitoga romana francuzkoga spisatelja Verne-a, „Put do mjeseca i oko mjeseca“, obadvoje u jednom svezku na 20 tiskanih arakah sa 85 jako lie-pih ilustracijah. Cielo djelo može se dobiti u Zagrebu u Fidlerovoj knjižari po 1 for. 80 novč.

Različite viesti.

* Tršćanska slavenska Čitaonica je imala dne 9. t. m. svoj godišnji sbor te izabrala za svojega predsjednika vrlo ga rodoljuba g. Tripkovića. I ove godine će se tu vrstiti redom obične pred-pustne zabave.

* Predjelska pruga. Pododbor željeznički u carevinskom vieću odbacio je jednoglasno ministarski predlog o predjelskoj prugi.

* Počamši od nove godine po svih brzajavnih postajah (telegrafih) Austro-Ugarske, za brzajave (telegrame), koji neimaju više od deset rieči, plaća se samo 30 novčičah.

* Sveti otac Papa i ustaši. Novosadeške novine „Zastava“ donose po magjarskom listu „Hon“ sliepeču viest iz Rima: Nedavno se Papa pred jednim kardinalom o istočnom pitaju ovako izrazio: „Ništa većma neželim do to, da ustaši pobeđu, da Turci budu potučeni i iz Europe isterani. Kao Pije V. tako se i ja iz dana u dan Bogu molim, da hrišćansko oružje pobeđi, a što nepripovedam krstašku vojnu protiv polmeseca, kao što su moji predšastnici činili, to je otuda, što sam opkoljen takvim vladama, koje su gore i od samog Turčina.“

* Odašlanstvo rusko pod vodstvom ruskoga kneza, Petra Aleksevića Vasilčikova, sastojće od više liečnikah i milosrdnih sestarah, odputovalo je ovd na bojište u pomoć ranjenoj bratji Hercegovcem, noseć s sobom potrebita sredstva, posteljah i pokrivačah za 1000 ranjenikah. Isto odašlanstvo kupilo je ovdje u Trstu jedanaest hiljadah stari kukuruza za pribjegle Hercegovce i ponielo im 57,000 rubaljah.

* † Vjekoslav Babukić, vele zaslužni hrvatski književnik i pravi rodoljub preminuo je dne 21 prosinca u Zagrebu naglom smrtju od kapi. Viečna mu uspomena!

* Austrijska vojska broji sada 1 maršala, 22 gjenerala topničtva, 71 podmaršala, 114 gjeneralah majorah i 292 pukovnika (kolonela). — Ratno pomorstvo 1 admirala, 1 podadmirala, 5 kon-tradmiralah i 17 vašelkih kapetanah. Ratno brodovlje broji 11 fregatah oklopnjačah, 3 fregate, 9 korvetah, 5 kanonierah, 17 manjih raznovrstnih brodovah, 15 brodovah za vježbanje, 5 tendersa i 2 monitora za Dunav.

Pregled tršćanskoga tržišta.

U Trstu, 16. Januar 1875.

Žito sa malim prometom, bez promjene u cijenama. Šenica galacka f. 11.—11.25; odeska f. 11.25—11.50; azovska f. 11.70—11.90; madjarska f. 10.—10.75; talijanska f. 10.75—11.25, za 100 Kila. Kukuruz banatsko-bosanski od 1874 god. f. 6.75; od 1875 god f. 6.—6.15, za 100 Kil. Raž ruska f. 7.25—7.50 za 100 Kil. Zob bosansko-hrvatska f. 9.—9.25; arbanaska f. 8.65, za 100 kil. Ječam madjarski za krmu f. 7.30; obični f. 8.25, za 100 kil.

Kafe prodavalo se je prilično za mjestne potrebe po starim cijenama. U velikim količinama nije bilo znatnih prodaja. Rio od f. 91 do f. 107 za 100 kil. po kakvoći.

Slador tučeni austr. jednako bez prometa i na niskim cijenama.

Ulje bez traženja, usljed čega prodaje neznatno, a neznatni i uvozi. Talijansko fino f. 60.—; kršotsko obično f. 44.—; arbanaska f. 41.75; dalmatinsko f. 44.— s broda, a f. 45.— iz badnja, za 100 kil.

Kože u tišini. Govedje naše f. 112.— do 128.— kravlje dal-matinske f. 90.— do 117.—; teleće f. 151.— do 325.— po vrsti; bravlje sušice i posoljene f. 57.20 do 60.—, za 100 kil.

Vuna je također vrlo malo tražena, te bez ikakvog znatnog prometa, ali se ipak cienne uzdržavaju. Prodalo se je: 60 bala bosanske, oprane po franaka 228.— do 241.—; skadarske jagnjecé 70 bala po franaka 245.50, a 80 bala grčke i arbanaske oprane po f. 120.— do 125.— a. vr. za 100 kil.

Petroleum sljedeju napredovati u cieni usljed toga što ga vrlo malo imade u Evropi, pa je u Americi mnogo tražen. Tako je i ovde skočila ciena ovih dana za 1 f. Prodalo se je 2000 bačvica gotovih po f. 15.25 do 16.50, u 1000 kašeta gotovih po f. 17.50 do 18.—, suviša 4000 bačvica putujućih po f. 15.— do f. 15.50, za 100 kil.

U TRSTU

VELEČASTNOMU SVEČENSTVU!

Kod doli podpisane nahodi se spravišće svake vrsti crkvenih stvari kanoti:

Kaležah, Svjetnjakah, Križah, Kandilah, Ostenzorijah, Moćnicah, Kadionica, Nebah (Balda-kinah), Planetah, Plaštah (Pluvialah), Dalmatikah, Zastavah, Jastukah, Štolah, Oltarskih Predstora, Košuljah itd. itd.

Prima također svakovrstne naručbe koli crkvenih toli svjetovnih stvari i najpomnijivije izradjuje svako djelo nakličeno bilo zlatom ili srebrom, a na svaki upit odgovora se odmah.

Katarina Udovica Garusa
u Trstu Via Nuova

U TRSTU

Ték Novacah polag Borse u Trstu

od 1.—15 Januar 1876.

NOVCI	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	—
Caraki dukati (cokini)	—	—	5.28 ¹ / ₂	5.24 ¹ / ₂	5.30	—	5.33	5.30	—	5.34	5.35	5.36	5.36	5.37	—	—
Napoleoni	—	—	9.05 ¹ / ₂	9.07	9.09	—	9.14	9.21	—	9.14	9.16	9.16	9.16 ¹ / ₂	9.19 ¹ / ₂	—	—
Libre Inglosko	—	—	11.37	—	11.38	—	11.42	11.49	—	11.44	11.45	11.45	11.46	11.49	—	—
Srebro prid. (aggljo)	—	—	104.35	104.15	104.15	—	104.75	105.50	—	105.—	104.85	104.75	104.75	105.15	—	—

A. Karabalić Vlastnik.

Izdavatelj i odgovorni urednik A. Novak.

Tisk: Sinovi K. Amati.